

Verwarring nam toe, vertrouwen nam af

Tekst en foto's: Norbert van der Werff

- ▶▶▶ **Duitsland en kort daarna ook de rest van Europa is sinds mei in rep en roer vanwege een agressieve EHEC-variant. De beschuldigende vinger ging eerst naar rauwe tomaten, komkommers en sla, verschoof naar Spaanse komkommers en vervolgens naar taugé, alfalfa en andere kiemgroenten.**

Vaak wordt er tijdens het begin van een ramp te laat en te weinig gecommuniceerd. Daar was bij de EHEC-affaire in Noord-Duitsland geen sprake van. De Duitse autoriteiten kozen ervoor de bevolking in een vroeg stadium te waarschuwen om zo het aantal besmettingen beperkt te houden. Aangezien er veel mensen ziek werden en zelfs mensen kwamen te overlijden, was dat begrijpelijk. De economische gevolgen zijn echter enorm, want de afzet van groente stortte

volledig in. De verwarring nam alsmat toe, het consumentenvertrouwen nam alsmat af. En dan gaat het ook nog eens om groenten, gezonde producten bij uitstek

22 mei

Duitse media berichten over enkele tientallen besmettingen met de EHEC-bacterie in Noord-Duitsland. Een dag later zegt Gérard Krause van het Robert Koch Instituut (RKI) in Berlijn:

“Als oorzaak komen groente of andere levensmiddelen in aanmerking die niet gekookt zijn. Of levensmiddelen die wel gekookt zijn, maar waarbij bij de bereiding kruisbesmetting heeft plaatsgevonden.”

Opvallend is dat vooral vrouwen en meer volwassenen dan kinderen worden getroffen. Krause oppert dat dat misschien komt omdat vrouwen het meeste de maaltijd klaarmaken.

Het RKI raadt consumenten aan voorzichtig te zijn met rauwe groente. Er zijn geen aanwijzingen dat vlees of rauwe melk de oorzaak zijn.

25 mei

De eerste doden zijn inmiddels gevallen. Uit onderzoek van het RKI en de gezondheidsafdeling van Hamburg blijkt dat patiënten méér rauwe tomaten, komkommers en sla hebben gegeten dan andere consumenten. Het RKI

EHEC-crisis

en het Bundesinstitut für Risikobewertung (BfR) komen met een gezamenlijk advies. *“Het staat nog niet vast of één of meerdere van deze drie producten iets met de uitbraak te maken hebben. Het RKI en het BfR adviseren uit voorzorg tijdelijk geen rauwe tomaten, komkommers en sla meer te eten, met name in Noord-Duitsland.”*

26 mei

“We got him”, moeten de autoriteiten in Hamburg hebben gedacht toen Het Instituut für Hygiene und Umwelt in Hamburg de EHEC-bacterie aantrof op drie komkommers uit Spanje en een komkommer met onduidelijke herkomst.

“Deze resultaten zijn een groot succes in ons omvangrijke onderzoek en ze zullen de verdere naspeuringen hopelijk een grote stap verder brengen.”

Dat zei Cornelia Prüfer-Storcks, die in stadsstaat Hamburg de portefeuille gezondheid beheert. Het bleek achteraf erg optimistisch.

26 mei

Spanje staat op de achterste benen. De Agencia Española de Seguridad Alimentaria y Nutrición (ASEAN), de Spaanse tegenhanger van de VWA, speelt het balletje terug en wijst erop dat nog onderzocht moet worden waar in de keten de komkommers zijn besmet.

“Er valt nog niets uit te sluiten, zelfs niet dat de besmetting zich bij de verwerking of afhandeling op de consumptiemarkt heeft voorgedaan, waardoor het buiten de verantwoordelijkheid van de producerende bedrijven zou vallen.”

Spanje beklaagt zich bij de Europese Unie en bij Duitsland over de Duitse beschuldigingen. Staatssecretaris Josep Puxeu zegt dat Duitsland de procedures niet heeft gevolgd. Hij stelt het te betreuren dat Duitse autoriteiten de besmettingen via de media hebben bekendgemaakt en niet via het Europese waarschuwingssysteem (RASFF). Hij meent dat niet bewezen is dat de verontreiniging zich bij de bedrijven in Spanje heeft voorgedaan, vooral omdat één van de positief geteste monsters niet uit Spanje afkomstig is.

27 mei

De verwarring neemt verder toe. De vierde besmette komkommer is mogelijk afkom-

stig uit Nederland. VWA-woordvoerder Marian Bestelink zegt in Duitse media dat het niet klopt.

“Vermoedelijk een misverstand, mogelijk ontstaan doordat een van de betrokken telers in Spanje Nederlander is.”

In het RASFF-systeem komt een melding van met EHEC besmette komkommers uit Nederland of uit Denemarken...

27 mei

“Wij denken dat hier een politiek spel wordt gespeeld, dat de schuld richting Spanje wordt geschoven.”

Dat zei Richard Soepenber van de Spaanse teler Frunet Bio uit Malaga in De Telegraaf. Hij vertelt verder een mail te hebben gekregen van een Duitse groothandel met het verhaal dat een pallet is gevallen, waardoor onverpakte komkommers op de grond vielen. De besmetting zou dus in Hamburg hebben plaatsgevonden.

Enkele dagen later blijken komkommers de oorzaak helemaal niet zijn. Op de Spaanse komkommers is wel de EHEC-bacterie aangetroffen, maar niet van dezelfde stam die in de ontlasting van geïnfecteerden is gevonden. Het advies om in Noord-Duitsland geen rauwe tomaten, sla en komkommers te eten blijft gehandhaafd. Rusland kondigde vervolgens een volledige stop af van groente uit de EU, vanwege eventuele verontreiniging met de EHEC-bacterie. LTO spreekt van een nieuwe domper voor de glasgroentensector. Rusland is na Duitsland en Engeland namelijk de belangrijkste afzetmarkt.

6 juni

Er is een nieuwe verdachte: kiemgroenten, zoals taugé, de uitloper van de mungboon. *“De aanwijzingen zijn zo duidelijk dat aanbevolen moet worden geen kiemgroenten meer te consumeren.”*

Aldus het ministerie van Voeding van de deelstaat Niedersachsen. De autoriteiten in Niedersachsen verdenken een teler in Bienenbüttel ervan de bron te zijn van de uitbraak. De eerste 23 monsters van kiemgroente van het verdachte bedrijf in Niedersachsen blijken echter vrij te zijn van EHEC-bacteriën. Een dag later bleek ook een geopend pak taugé, afkomstig van de verdachte kweker, uit de koelkast van een

iemand die de infectie had opgelopen, geen EHEC te bevatten.

7 juni

De Europese Commissie heeft genoeg van het Duitse geklungel, blijkt uit de woorden van Eurocommissaris John Dalli.

“Duitsland doet er goed aan geen voorbarige conclusies over de bron van de EHEC-besmettingen naar buiten te brengen.”

De openheid heeft volgens Dalli geleid tot angst bij burgers over mogelijk besmette groenten. Bovendien leiden de voorbarige conclusies tot schade bij tuinders. Voordat informatie over de bron van de besmetting bekendgemaakt wordt, moet daar eerst wetenschappelijk bewijs voor zijn.

9 juni

Op rode bietenkiemen van een Nederlandse teler zijn EHEC-bacteriën aangetroffen. Die zijn echter niet van het type O104, dat in Duitsland de crisis heeft veroorzaakt. Volgens de VWA zijn er ook in Duitsland EHEC-bacteriën op kiemen van rode bieten aangetroffen, afkomstig van het Nederlandse bedrijf, Hamu uit Kerkdriel.

10 juni

Duitsland trekt het advies om geen komkommers, sla en tomaten te eten in. Het RKI, het BfR en het Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (BVL) schrijven in een gezamenlijke verklaring dat ze kiemgroenten zien als oorzaak van de EHEC-uitbraak. Uit onderzoek blijkt dat het aantal zieken terugloopt.

“Die afname kan te maken hebben met een verandering in het consumptiegedrag met betrekking tot komkommers, tomaten en sla (wat indirect ook een verminderde consumptie van kiemgroente met zich mee kan hebben gebracht), of met het verdwijnen van de infectiebron.”

Met het gedeelte tussen haakjes lijken ze duidelijk te willen maken dat het advies geen komkommers, sla en tomaten te eten toch zinvol was. Dezelfde dag wordt er voor het eerst hard bewijs gevonden dat het bedrijf in Bienenbüttel de bron is, of in elk geval één van de bronnen, van de besmetting. Aan het einde van dat Pinksterweekend stond de teler op 3300 ziektegevallen en 36 doden.

